

Heemkunde-**K**ring

Amalia van Solms

WAT WIL DE HEEMKUNDE-KRING ?

Zich bezig houden met het erfgoed van onze gemeenten,
met de bedoeling

- onze kennis ervan te vergroten
- het waardevolle uit vroegere tijden te beschermen / behouden
- onze verbondenheid met het verleden te beleven
- de verzamelde gegevens vast te leggen voor de toekomst
- de belangstelling voor het heem zo breed mogelijk te wekken

VOORWOORD

Op de algemene ledenvergadering van 27 april j.l. werd het honderdste lid van de heemhunde-Kring ingeschreven en gehuldigd. Jan Van den Burg viel deze eer te beurt en hij was er zichtbaar mee ingenomen. Namens de vereniging kreeg hij twee brochures over onze gemeenten aangeboden.

Honderd leden is een mooie mijlpaal maar wij hopen dat het ledenbestand blijft groeien.

Na afloop van de algemene ledenvergadering werd er nog een bezoek gebracht aan " 't Heemhuis". De leden kregen informatie over de inrichting en gebruik van " 't Heemhuis".

Vooraf de afwerking maar ook de inrichting vergt meer tijd dan gedacht. Het openingscomité heeft de datum van de officiële opening verschoven naar begin september. Wel hopen wij eind juni " 't Heemhuis" gebruiksklaar te hebben voor leden en werkgroepen.

A. Jacobs
voorzitter

BESTUUR HEEMKUNDEKRING

Dhr. Ad Jacobs
Willem Alexanderstraat 56 Baarle-Nassau
tel. 04257-8258
voorzitter

Mevr. Nicole Ragas-Joosen
Donkerstraat 10 Baarle-Hertog
tel. 014/699 740
secretariaat

Dhr. Fons Raeijmaekers
AKKers 2 Baarle-Hertog
tel. 014/699 624
penningmeester

Dhr. Jos Jansen
Willem Alexanderstraat 44 Baarle-Nassau
tel. 04257-9957
archivaris / conservator

Dhr. Anton Van Tuyl
Oranjelaan 24 Baarle-Nassau
tel. 04257-8631
beheerder Heemhuis

Mevr. Ineke Van Strijp-Van de Bok
Turnhoutseweg 18/a Baarle-Hertog
tel. 014/ 699 525
ondersteuning secretariaat

Mevr. An Gulickx-Koks
Molenstraat 13 Baarle-Hertog
tel. 014/ 699 220
ondersteuning secretariaat

| 40 JAAR BERNARDUS KAPEL TE ULICOTEN |

Het was 20 augustus 1949 toen de Bernardus Kapel in Ulicoten door pastoor van Steen werd ingezegend. De werkgroep Ulicoten wil dit niet ongemerkt voorbij laten gaan. Wij zouden dit nog wel een een historisch tintje willen geven. Veertig jaar geleden was er binnen de gemeenschap Ulicoten steeds wat te beleven, en de verenigingen kwamen nogal eens bij elkaar, hetzij door processie of optochten. Al is dit verleden tijd, het was zo prachtig, en men wist dat de gemeenschap leefde. Weet men dit nog wel? Het zou mooi zijn al deze verenigingen nog eens bij elkaar te zien, en wij zagen dit als 'n mooie gelegenheid!

Werkgroep Ulicoten

| SECRETARIAAT |

Adres- en bezettingswijziging :

Nicole Ragas-Joosen zal het secretariaatswerk op zich nemen.

adres: Donkerstraat 10 Baarle-Hertog tel: 699740

OPMERKING

Alle kopij dat in 'Ons Weekblad' moet verschijnen kan op het secretariaat ingeleverd worden.

| BIDPRENTJES ALS |
| GENEALOGISCH |
| HULPMIDDEL |

Bidprentjes en rouwbrieven zijn een waardevolle bron van informatie voor de genealoog of historicus. Een beginnend genealoog duikt vaak in het familie-archief om dit soort materiaal aangaande overleden familieleden boven tafel te krijgen. Naast het trouwboekje zijn bidprentjes trouwens dikwijls de enige papieren in een familie-archief. Over een unieke verzameling beschikt pater Dominicus de Jong in de Achelse Kluis in Belgisch Limburg. Deze verzameling bevat zo'n 700.000 bidprentjes en 50.000 rouwbrieven, een zeer rijke bron, waaruit vrijwel geen enkele familie ontbreekt.

Deze verzameling is na telefonisch overleg voor belangstellenden in te zien, twee dagen per week, op maandag en woensdag:

Tel. België 011-64 10 78

Tel. Nederland 04908-275

Gelieve te telefoneren op bovengenoemde dagen tussen 10 en 12 en 14 en 17 uur.

U kunt ook schrijven voor een afspraak:

Adres voor België :

Achelse Kluis, De Kluis 1 Achel (Hamont)

Adres voor Nederland :

Achelse Kluis, Abdijweg 50 Borkel en Schaft
(gemeente Valkenswaard)

(Uit 'Koerier. Contact-en mededelingenblad van de stichting Brabants heem', 1989, jg. 18, nr. 2; Brabants Heem, 1989, jg. 41, nr. 1)

EXPOSITIE ARCHEOLOGIE IN MIDDEN-BRABANT

In de tentoonstelling wordt een overzicht gegeven van de archeologie in Midden-Brabant. De recente stand van zaken is hierin verwerkt. Daardoor is het mogelijk een aantal belangrijke vondsten te laten zien die nog niet eerder zijn tentoongesteld of in publikatie kenbaar zijn gemaakt.

Door middel van de vele verschillende vondsten wordt een indruk gegeven van het dagelijkse leven van mensen in de opeenvolgende tijdvakken van de historie. Dit begint ver in de prehistorie, in de Oude Steentijd en loopt via de Romeinen tot na de Middeleeuwen. Verschillende gebruiksvoorwerpen en sieraden worden getoond en hun gebruik duidelijk gemaakt. Door reconstructies wordt een indruk gegeven van wat de mensen aten en hoe ze woonden.

Foto's en tekeningen van opgravingen en originele opgravingstekeningen tonen hoe archeologen te werk gaan in hun onderzoek.

Bij de tentoonstelling, die voor iedereen gratis toegankelijk is, is een catalogus verkrijgbaar, evenals ander literatuur over de tentoongestelde voorwerpen en archeologie.

Locatie: Gemeentearchief, Kazernehof 75 Tilburg

Data: 19 mei tot en met 1 september 1989

Openingstijden:

di. en wo. en do. 9.00-12.30 en 13.00-17.00 uur

donderdagavond 19.00-22.00 uur

vrijdag 9.00-12.30 uur

Telefoon: 013 -359457 en 013 - 429070

ONBEKEND GEREEDSCHAP

Hier zijn wij weer eens met een onbekend stukje gereedschap. Zelfs deskundigen weten het tot nu toe geen naam en functie te geven.

Wij doen dus weer een beroep op onze lezers.

Op een gave houten handgreep staat een Kegelvormige punt van messing (geel koper). In die Kegel zit overlans een smalle gleuf, die zelfs nog doorloopt tot in de handgreep.

Een soort zakmes kan in en uit die gleuf gekanteld worden. Maar het "mes" is niet geschikt om te snijden, want het is geslepen als een schaar.

Waarvoor werd (of wordt) dit stukje gereedschap gebruikt?

Wie een oplossing denkt te weten, kan contact opnemen met Gust Haagen, Alphenseweg 7 B, 5111 NA Baarle-Nassau. Telefoon (04257)-9973

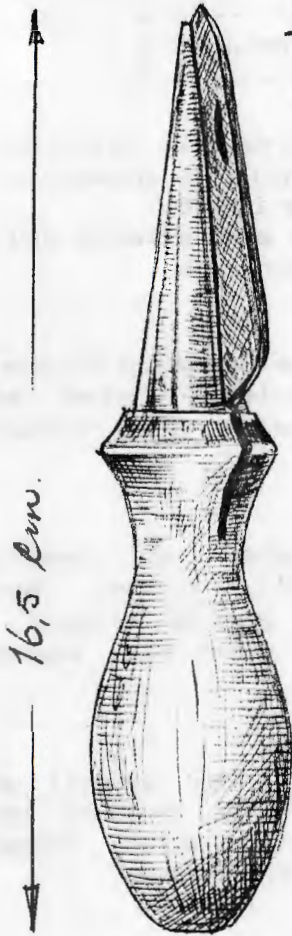
BOEK 1000 JAAR BAARLE

De werkgroep 1000 jaar Baarle roept allen op die willen meewerken aan een boek over Baarle n. a. v. het duizendjarig bestaan van Baarle.

Ook al wie informatie of ideeën heeft die nuttig kunnen zijn, vragen wij vriendelijk ons hiervan op de hoogte te willen stellen : Jos Jansen, W. Alexanderstr. 44 Baarle-Nassau, tel. 9957.

ONBEKEND GEREEDSCHAP

Deze kegel is van messing

De rand
van het „mes“
is geslepen
als een schaar.

Als je het „mes“
dichtklapt dan
verdwijnt het
gedeeltelijk in
een smalle
gleuf

GEMEENTELIJK HEEMKUNDIG MUSEUM
RIJKEVORSEL

Het heemkundig museum te Rijkevorsel is ondergebracht in de kelderverdieping van het gemeentehuis en werd geopend op 6 februari 1987. In drie ruime zalen en gangen is een stukje erfgoed van onze voorouders ondergebracht.

HET SCHOOLKLASJE

Houten schoolbankjes, een grote zwarte Kolomkachel, telraampjes tot 10-20-100, leien en griffels, het knikjanneke, de plak, de houten schooltas anno 1822.

DE BOERENKEUKEN

Wij zien de schaarsgedekte tafel en zwarte potten en pannen op de schapraai. Boven het open vuur hangt de koperen ketel aan de draai-boom. 'Die het dichtst bij 't vuur zit, warmt zich het best'.

DE WOONPLAATS ANNO 1930

Naast grootmoeders zetel staat de gezellige Leuvense stoof; rood-geëmailleerde potten en pannen. Nog een luxe-artikelen, maar 'daar alleen kan liefde wonen, daar alleen kan... '.

SCHOENMAKERIJ

Dit huishoudelijk ambacht kreeg ook zijn plaats met de talrijke werktuigen en gereedschappen. De schoenmaker bleef bij zijn leest.

DE DORPSWINKEL

Men kon er alles kopen van eetwaren tot petro-

leum. Een dorpsbazaartje met wekelijkse of maandelijkse afbetaling. 'De klant was Koning'.

OUDE AMBACHTEN

De werktuigen en machines van de ambachten die te Rijkevorsel werden beoefend, beslaan hier een ruime oppervlakte: een praktisch complete diamantslijperij; in de schrijnwerkerij bevinden zich veelzijdige gereedschappen, een zeldzame grote werkbank, een 19e eeuwse draaibank, een heftoestel daterend van 1839 en een enorme collectie schaven en houtzagen; klompenmakerij met alles voor het kappen van 'wilgen-blokjes'. Het Kuipersambacht, de steenschaver, de huidvetter en Koperslager werden niet vergeten. Zelfs de dorpsslachter en de strodekker hingen hun attributen aan de haak. Het oude landbouwalaam bewijst ontegensprekelijk de vaardigheid van en de samenwerking tussen de vroegere dorpsmid en de timmerman.

Allerlei voorwerpen zonder uniforme benamingen hangen tentoon. Het moerslagijzer, de moerschep, een boekhamer, een kwernsteen, de trijzelmolen, een houten aker, enz. ...

KLEDERDRACHTEN

Diverse kledingstukken van onze overgrootouders zoals sierlijke kanten- cornet- werk- slaap- en babymutsjes. De 'pellerine', moederkenszak, boerenkiel en faas ontbreken niet.

DEVOTIE

Een tijd van paternosters, scapulieren, gebedsprentjes, medaillekens, ... een toevlucht tegen allerlei kwalen.

HET DOKTERS-KABINET

De dorpsdokter was vroeger chirurg, tandentrekker, vroedmeester en pillendraaier.

In het kabinet vinden wij de grote apothekerskast, gevuld met flesjes en potjes; op de werktafel staat de porceleinen mortier met dito stamper, de balans en pillenplankje.

Naast een uitgebreid assortiment tangen, scharen, injectieapparatuur en messen, kan men de oude verlostafel en een zeldzame houten couveuse bewonderen.

BLIKVANGERS

Een waardevolle verzameling van fragmentair steengoed en glas, dat dateert vanaf de 13e tot de 17e eeuw. Het werd te Rijkevorsel door de Heemkundige Kring opgegraven.

Uniek is de lijkurne die gevonden werd in het brandgravenveld op de Helhoekheide. Ze dateert van voor onze tijdrekening.

Talrijke fossielen verwijzen naar onze prehistorie. Achtergebleven voorwerpen van de Romeinen, Spanjaarden, Oostenrijkers, Fransen, Nederlanders en Duitsers wijzen naar de afwisselende overheersing die ons land moest ondergaan.

IN DE KELDERGANGEN

Fraaie schoolplaten, foto's van verdwenen en bestaande verenigingen, van het oorlogsgebeuren en van oorlogsslachtoffers van Rijkevorsel.

Erzatswerktuigen uit W. O. II, opsmukgereedschap, bijenhal, kleidabberswerktuigen, porseleinen attributen van de electricien, verrijken hier ons patrimonium en de uitbreiding van het museum gaat in de Keldergangen verder.

FAMILIEKUNDE

Te raadplegen op aanvraag (Tel: 03/3146395) :
Klappers op de parochieregisters van Dopen (D),
Huwelijken (H), Overlijdens (O)

Baarle-Hertog-Nassau

D. 1616-1799 H. 1709-1799 O. 1617-1680
1709-1799

BEZOEK HEEMKUNDIG MUSEUM RIJKEVORSEL

De heemkunderkring 'Amalia van Solms' brengt een geleid bezoek aan dit interessant museum op donderdag 22 juni.

Het vervoer gebeurt met auto's. Afspraak aan parkeerplaats 'de Loswal' achter bowling 'la Gare' om 19.30 uur. Meerijden is mogelijk. Halte in Zondereigen aan de Kerk om 19.45.

[HONDERDSTE LID]

Als honderste lid meldde zich Jan van den Burg aan. Om deze mijlpaal voor de heemkunderkring niet zomaar voorbij te laten gaan, werd op de algemene ledenvergadering dan ook niet alleen zijn lidkaart overhandigd maar ook enkele studies over Baarle. Inmiddels heeft zich weer een volgend lid aangemeld. Hopelijk blijven nieuwe leden zich in dit tempo opgeven. Het lidgeld bedraagt fl. 25 of 450 Bf te storten op rek. 10.38.94.969 van de RABO-bank of rek. 418-1014691-23 van de Kredietbank.

HET LAATSTE GRENSGESCHIL 30 JAAR GELEDEN OPGELOST.

Op 20 juni 1989 is het precies dertig jaar geleden, dat er een einde kwam aan het voorlopig laatste grensgeschil tussen België en Nederland. Sooi Van den Eynde, ook wel 'koning van het Niemandslan' genoemd, heeft in deze kwestie een belangrijke rol gespeeld. Hoe kwam het dat deze paardenkoopman uit Weelde zo belangrijk werd in deze kwestie ? Om hierop een antwoord te kunnen geven, moeten we terug in de geschiedenis van ons Baarle.

Ruilhandel.

Hertog Hendrik de Eerste van Brabant en Godfried van Schoten zullen nooit bevroed hebben dat hun, op 't oog onschuldige, 'ruilhandel' van rond 1200 zulke grote gevolgen zou hebben.

Hertog Hendrik I van Brabant

Godfried van Schoten, die tevens heer van Breda was, kreeg van zijn leenheer hertog Hendrik de Eerste van Brabant een aantal gronden in 't Land van Breda. Tot deze gronden behoorde o.a. een flink aantal gronden te Baarle.

De gronden die de hertog reeds vóór 1200 aan zijn dienstmannen had gegeven, bleef deze behouden. De cijns over deze gronden moesten dus aan de hertog betaald worden. Men kan aannemen dat het deze gronden zijn, die nu Baarle Hertog vormen, hoewel men hiervoor geen schriftelijk bewijs kan vinden, wegens het ontbreken van een duidelijke geografische plaatsbepaling van die gronden in oude leenbeschrijvingen (Brekelmans, blz.44).

Het deel van Baarle, dat in leen werd gegeven aan Godfried van Schoten, is nu Baarle Nassau. Sedert de 15e eeuw was de heerlijkheid van Breda in het bezit gekomen van de familie van Nassau, vandaar dat dit deel van Baarle 'Nassau' genoemd werd. Baarle onder de hertog, had al zeker sinds 1397 stevige banden met het Land van Turnhout. Deze banden zijn nimmer verbroken, zelfs niet bij de grote staatkundige verandering, die de Vrede van Munster met zich meebracht.

'Staats' en 'Spaans'

Bij de Vrede van Munster in 1648 werd bepaald dat de grens tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden kwam te liggen langs het gebied dat de Republiek op dat moment in handen had. Omdat in 1637 Frederik Hendrik Breda weer in handen had gekregen, behoorde nu ook het Land van Breda tot de Republiek. De grens in onze omgeving kwam dus ongeveer overeen met de grens tussen de hertogelijke gronden en die van de familie van Nassau, zoals die rond 1200 waren ontstaan door de 'ruilhandel' van Hertog Hendrik I en Godfried van Schoten.

Baarle Nassau werd dus 'Staats' en Baarle Hertog bleef dus 'Spaans'.

Bovendien werd bepaald dat het Land van Turnhout als erfelijk leen aan de weduwe van Frederik Hendrik, Amalia van Solms, zou worden gegeven. Dit werd bevestigd in artikel 45 van de Vrede van Munster.

Amalia van Solms verplichtte zich deze heerlijkheid als een erfelijk leen van het hertogdom Brabant te houden, de Rooms-Katholieke godsdienst te handhaven en de geestelijkheid in het rustig genot van haar bedieningen te laten (Brekelmans, 55-57).

Vooraf het handhaven van de Rooms-Katholieke godsdienst zorgde in Baarle voor velerlei twisten tussen pastoor van Herdegom en de afgevaardigden van

de heren van Nassau. Het is dan vooral een verdienste van deze pastoor Gerardus van Herdegom, dat Baarle Hertog bleef behoren tot het Land van Turnhout. De goede gezindheid van de Vrouwe van Turnhout, Amalia van Solms, heeft hierbij zeker een belangrijke rol gespeeld.

Franse Tijd.

Na de dood van Amalia van Solms in 1675 hebben de ingezetenen van Baarle Hertog nog heel wat argumenten moeten aanvoeren om hun dorp onder de hertog te houden. Vele requesten en evenzovele argumenten werden aangevoerd. Doch dit alles mocht toch niet baten. Uiteindelijk hebben de commissarissen van beide regeringen op 7 augustus 1789 te Brussel een plan gereed om een einde te maken aan de twisten rond het gebied Baarle. Dit plan houdt in dat het centrum van Baarle Hertog aan de Republiek zal worden toegevoegd en dat de ten Westen resp. ten Zuidwesten gelegen gehuchten Ulicoten en Castelree naar de Zuidelijke Nederlanden zouden overgaan. Hoewel dit plan door de autoriteiten goed ontvangen werd, is het zeker dat de voorgestelde transactie geen doorgang heeft gevonden. De oorlog van de Fransen tegen Oostenrijk in 1792 en de daaropvolgende verovering van België door de Fransen in 1794 hebben hier zeker roet in het eten gegooid (Brekelmans, 67–69).

Hoewel na de Franse Revolutie de feodaliteit werd afgeschaft en er dus geen redenen meer waren om Baarle–Hertog en Baarle–Nassau niet te verenigen, is dit toch niet gebeurd, omdat door de Franse bezetter vóór de Revolutie een aantal heerlijkheden niet werden opgeheven. Zo bleef ook de heerlijkheid Turnhout (met Baarle–Hertog) gespaard.

Pogingen tot opheffing

Toen in 1815 het Koninkrijk der Nederlanden werd gegrondvest, was er weer een mogelijkheid om Baarle–Hertog en Baarle–Nassau samen te voegen tot één gemeente. Bij het vaststellen van de nieuwe landsgrens werd de oude provinciegrens tussen Brabant en Antwerpen als landsgrens aangehouden. Dit betekende dat de oude situatie van vóór 1795 weer gestand werd gedaan, zodat Baarle–Hertog en Baarle–Nassau twee afzonderlijke gemeenten bleven, ja zelfs behorend tot twee afzonderlijke provincies en twee verschillende landen.

Tussen 1826 en 1829 werden er weer plannen gesmeed om Baarle–Hertog

aan Nederland toe te voegen in ruil voor Putte. Door de in 1830 uitgebroken opstand in België, werden ook die plannen niet uitgevoerd.

Na de opstand werd de onafhankelijke staat België een feit. Om nu de officiële staatsgrens vast te stellen, werd een gezamenlijke commissie benoemd, die haar zetel te Maastricht kreeg en belast werd met de vaststelling van de grens tussen beide landen.

Vele tientallen zittingen waren nodig om de feitelijke grens vast te stellen. Uiteindelijk werd een overeenkomst bereikt op 8 augustus 1843. Deze werd afgedrukt in het Staatsblad no.12 van 1844.

Maar ook na 1844 bleef de enclave Baarle–Hertog een doorn in het oog van vele politici aan beide zijden van de grens. Zo werd er in 1875 weer een poging ondernomen om Baarle–Hertog aan Nederland af te staan in ruil voor Castelree en Ulicoten. Na vele protesten van de plaatselijke bevolking en het beïnvloeden van belangrijke personen, werd het voorstel van de Belgische regering op 7 juni 1893 in alle secties van de kamer verworpen.

Nochtans bleef men de grens tussen de beide Baarles een ongelukkige situatie vinden en zo kwam het dat men in de jaren 1909–1911 weer het plan opvatte tot een behoorlijke grensregeling. Men stelde voor om de landsgrens dan maar midden door het dorp te leggen, maar omdat dit plan nadelig voor Nederland zou uitvallen (het verlies van grond), verdween ook dit plan weer van het toneel.

Toen in de crisisjaren na 1930 Baarle een waar smokkelaarsnest werd, stelde kamerlid J. Heerkens Thijssen voor om dit smokkelaarsnest in het landsbelang voorgoed uit de weg te ruimen.

Ook dit pleidooi voor opheffing kreeg geen gevolg.

Ook na de tweede wereldoorlog werd door Mr. E. Sassen nog een plan tot grenswijziging gelanceerd (1947), maar ook dit leverde uiteindelijk geen resultaat op.

Laatste geschil & Sooi Van den Eynde

Bij het vaststellen van de grens tussen België en Nederland in de jaren 1836–1842, werd door de gemeenschappelijke grenscommissie een aparte sub-commissie benoemd, die zich met het 'geval Baarle' ging bezighouden. Deze subcommissie stelde ter plaatse, samen met de Tiendpachters, een verslag op t.b.v. de grenscommissie te Maastricht.

In dit verslag, waarvan een afschrift zich bevindt in het Gemeente-archief van Baarle Nassau, staat o.a. het volgende te lezen:

"De percelen 78 t/m 111, gelegen in Sectie A, Zondereygen zijn Nederlands gebied."

Dit verslag werd gestuurd naar de Gezamenlijke Grenscommissie.

Toen uiteindelijk het definitieve verdrag over de grens op 8 augustus 1843 werd ondertekend, stond er betreffende deze Sectie A het volgende te lezen:

"Sectie A Zondereygen: De percelen 78 t/m 90 behoren aan Baarle Nassau, de percelen 91 en 92 behoren aan Baarle Hertog, de percelen 93 t/m 111 behoren aan Baarle Nassau."

Er is in Maastricht overduidelijk een fout gemaakt bij het overnemen van het verslag van de subcommissie uit Baarle.

Plaatselijk ging men ervan uit dat de gronden aan Baarle-Nassau behoorden, zoals door beide Gemeentes oorspronkelijk was vastgesteld. Waarschijnlijk zou niemand zich het hoofd gebroken hebben over het al dan niet behoren aan België van deze 14 ha. grond, ware het niet dat paardenkoopman Sool Van den Eynde uit Weelde-Station er toe was overgegaan om die gronden met inbegrip van de 9 huizen, die erop gebouwd waren, te kopen.

Van Nederlandse zijde ging men er waarschijnlijk vanuit dat vroeg of laat de gehele enclave-problematiek wel zou worden opgelost. Van Belgische zijde heeft men sedert het begin van deze eeuw geen pogingen meer ondernomen om over de ontstane enclave te onderhandelen. Men wilde liever de ontstane status quo handhaven.

Wie zich echter niet zo maar bij de ontstane situatie wilde neerleggen was Sool Van den Eynde. Nadat hij de 14 ha. incl. de 9 huizen had gekocht voor de prijs van fl. 36.000,00, was hij erop gebrand dat beide percelen erkend zouden worden als Belgisch grondgebied. Dat hij hierbij niet zo zeer handelde vanuit een nationalistische gedachte, maar slechts uit was op geldelijk gewin, moge blijken uit het feit dat hij de huizen wilde verhuren aan de hogere Belgische huurprijzen. De bewoners weigerden echter de hogere huur te betalen omdat zij ervan uitgingen dat dit Nederlandse huizen waren en daardoor moesten voldoen aan de in Nederland geldende huurprijzen. Direct gevolg was dat er helemaal geen huur meer betaald werd.

Sool vond in den beginne weinig gehoor voor zijn argumenten, en toen het hem lang genoeg geduurd had, besloot hij dan ook wat grovere middelen aan te grijpen om aandacht te trekken voor deze 'onmogelijke situatie'.

In een nacht kapte hij een paar bomen, zodat die dwars over de Turnhoutseweg vielen (de Turnhoutseweg loopt langs de gewraakte percelen). Door deze obstructie werd het vuurtje onder deze 'sluimerende twist' weer flink opgepookt.

Gevolg was dat Sooi voldoende aandacht voor deze affaire kreeg. Zelfs de internationale pers kreeg er lucht van en van overal op deze aardbol kwamen er journalisten om Sooi een interview af te nemen. De autoriteiten gingen zich met de zaak bezighouden, maar konden niet tot overeenstemming komen. Nederland hield vast aan het hier ter plaatse gemaakte proces-verbaal terwijl België zich beriep op het accoord van 8 augustus 1843, dat door beide regeringen was ondertekend.

Sooi Van den Eynde ten tijde van het geschil

Tenslotte werd door beide landen een accoord bereikt waarbij beide landen overeenkwamen dat ze de kwestie zouden voorleggen aan het Internationale Hof van Justitie. Bovendien kwamen ze overeen dat beide landen zich bij de uitspraak van dit Hof zouden neerleggen. Deze overeenkomst werd op 7 maart 1957 te 's-Gravenhage bekrachtigd.

Door een brief van 26 november 1957 werd het Internationale Hof van Justitie benaderd. De brief ging vergezeld van bovengenoemde overeenkomst. Men verzocht het Hof deze zaak te onderzoeken. Beide partijen moesten hun schriftelijke pleidooien aan het Hof doen vóór 1 juli 1958. Daarop stelde het Hof dat de zaak voor verhoor gereed was op 31 maart 1959.

Het Hof hoorde beide partijen op 27, 28 en 29 april en op 1,2,4 en 5 mei 1959.

Tijdens de hoorzittingen verdedigde deHr. Y. Devadder van het Min. van Buitenlandse Zaken, geassisteerd door advocaat Mr. M. Grégoire, het standpunt van België en deed W. Riphagen van het Min. van Buitenlandse Zaken, geassisteerd door advocate Mr. C.R.C. Wycherheld Bisdorp, het woord voor Nederland.

Het Belgisch verzoek aan het Hof luidde:

May it please the Court to adjudge and declare that:

“sovereignty over the plots shown in the survey and known from 1836 to 1843 as Nos. 91 and 92, Section A, Zondereygen, belongs to the Kingdom of Belgium”.

Het Nederlands verzoek aan het Hof luidde:

May it please the Court to adjudge and declare that:

“sovereignty over the plots shown in the survey and known from 1836 to 1843 as Nos. 91 and 92, Section A, Zondereygen, belongs to the Kingdom of the Netherlands”.

Tijdens de hoorzittingen kwam de gehele problematiek rond de grensregeling tussen Baarle-Hertog en Baarle-Nassau weer aan de orde.

Uiteindelijk komt het Hof tot de volgende conclusie:

Having examined the situation which has obtained in respect of the disputed plots and the facts relied upon by the two Governments, the Court reaches the conclusion that Belgian sovereignty established in 1843 over the disputed plots has not been extinguished.

For these reasons,

THE COURT,

by ten votes to four,

finds that sovereignty over the plots shown in the survey and known from 1836 to 1843 as Nos. 91 and 92, Section A, Zondereygen, belongs to the Kingdom of Belgium.

Done in English and French, the English text being authoritative, at the Peace Palace, The Hague, this twentieth day of June, one thousand nine hundred and fifty-nine, in three copies, one of which will be placed in the archives of the Court and the others transmitted to the Government of the Kingdom of Belgium and the Government of the Kingdom of the Netherlands, respectively.

(Signed) Helge KLAESTAD,
President.

(Signed) GARNIER-COIGNET,
Deputy-Registrar.

Hiermee stelde het Internationale Hof van Justitie vast dat de betwiste percelen Belgisch grondgebied waren.

Voor Sooi Van den Eynde zelf maakte het niet veel uit wat er beslist werd; "uiteindelijk zou hij er altijd bij winnen", aldus zijn eigen woorden. Hij zou in ieder geval de achterstallige huur ontvangen, of dit nu 'Belgische' danwel 'Nederlandse' huur was, dat maakte hem niet zo veel meer uit. Toch was het Sooi zelf die de ochtend van de 20e juni 1959 als eerste de Belgische vlag op de percelen plantte. Door zijn vasthoudendheid kwam er dan toch nog een definitieve regeling voor het laatste 'gat in de grens' en werd Baarle Hertog 14.378 ha. groter.

Of de huidige enclave-toestand ook in de toekomst gehandhaafd zal blijven, zullen we moeten afwachten. Tenslotte zijn er in het verleden al zoveel pogingen tot opheffing gedaan, dat het niet uitgesloten is, dat ook in de

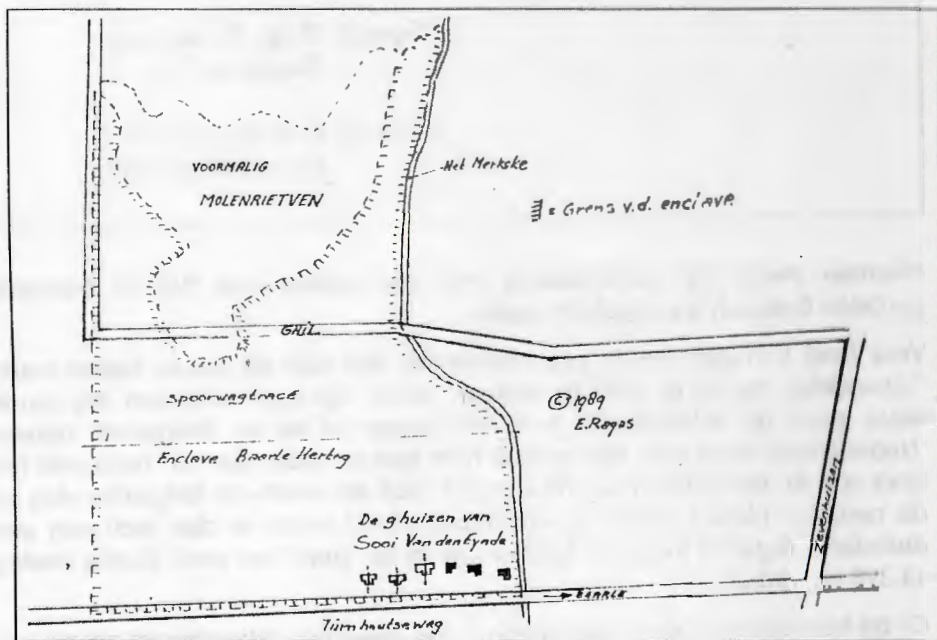
toekomst pogingen in die richting gedaan zullen worden. Vanuit historisch oogpunt zou men dit zo moeten laten. Het is tenslotte een uniek stukje België en Nederland, waar beide landen hun profijt van kunnen hebben, alle regelgeving ten spijt. Men moet niet alles aan economische belangen offeren. Om met de bekende conferencier Wim Sonneveld te spreken: "er is al genoeg waardevols naar de knoppen gegaan".

Ed Ragas

Naschrift:

In dit artikel heb ik getracht in 't kort en toch zo volledig mogelijk een schets te geven van het ontstaan van de grens tussen Baarle-Hertog en Baarle-Nassau. Voor een uitgebreide uiteenzetting verwijs ik graag naar het boek van F.A. Brekelmans: "De Belgische enclaves in Nederland".

Voor een uitgebreide argumentatie van het Internationaal Hof van Justitie, verwijs ik naar de publicatie van het International Court of Justice: "Case concerning Sovereignty over certain Frontier Land (Belgium/Netherlands), Judgment of 20 June 1959."

Situatieschets van de bewiste percelen, nu: Baarle-Hertog

WAT DOET DE HEEMKUNDE-KRING ?

Zij organiseert verschillende activiteiten voor elk wat wils.

Voor de licht-geïnteresseerden o. a. :

- lezingen en voordrachten
- oude films over onze dorpen
- excursies
- natuurwandelingen

Voor de meer actieve leden ook WERKGROEPEN, die zich met één bepaald aspect bezighouden.

Op dit moment zijn er de werkgroepen

- archiefonderzoek
- mondelinge geschiedenis
- Kunst
- spoor- en wegnnet
- bijzondere gebouwen
- landschap
- prehistorie
- Ulicoten

maar ook andere werkgroepen zijn mogelijk, afhankelijk van de interesse van de leden.

